

๙. กุติงคปัญหา ๘๖

พระเจ้ามิลินท์ ทอดพระเนตรเห็นภิกษุสงฆ์รักษาอุตงค์ คือ ถ้อยอยู่ในป่าเป็นวัตร และทอดพระเนตรเห็นคฤหบดี ตั้งอยู่ในพระอนาคามีผล. เพราะทอดพระเนตรเห็นชนแม่ทั้งสองเหล่านั้นเป็นต้นนั้นเค้าให้เกิดความสงสัยใหญ่ว่า "ถ้าฆราวาสคิหิชนตรัสรู้ธรรมทั้งหลายได้เหมือนกัน กุติงคคุณนั้นน่าจะไม่มีผลใหญ่ไพศาล, การย้ายยาคำนพาลพูดอย่างอื่นในพระไตรปิฎก เป็นการละเอียดยกจำ เราจะชักใช้ไต่ถาม ท่านผู้มีถ้อยคำอย่างประเสริฐ, ท่านจะได้เปิดเผยแสดงนำความสงสัยของเราเสีย" ดังนี้.

ลำดับนั้น พระเจ้ามิลินท์เสด็จไปหาพระนาคเสนผู้มีอายุ ทรงนมัสการและประทับในที่ควรเป็นปกติแล้ว ได้ตรัสกะพระนาคเสนผู้มีอายุว่า "มีอยู่หรือพระนาคเสนผู้เจริญ คฤหบดีผู้มีกรรมเกื้อกูลแก่เรือนเป็นกามโภคี อยู่ครอบครองเรือนอันเป็นที่นอนคับแคบด้วยบุตรและภริยา ใช้สอยแก่นจันทร์เป็นของชาวกาสิ ทัดทรงดอกไม้ของหอมและเครื่องลูบไล้ ยินดีทองและเงิน เกล้ามวยผมอันวิจิตรด้วยแก้วมณีแก้ว มุกดาและทองคำ เป็นผู้กระทำให้แจ้งซึ่งนิพพานอันมีประโยชน์อย่างยิ่งเป็นของละเอียดย" ดังนี้.

พระเถระเจ้าทูลว่า "ขอถวายพระพร คฤหบดีชนกระทำให้แจ้งซึ่งนิพพานไม่ใช่แต่ร้อยละ ร้อยคน สามร้อยละ สี่ร้อยละ ห้าร้อยละ พันคน แสนคน ร้อยโกฏิคน พันโกฏิคน แสนโกฏิคน; การตรัสรู้ของคฤหบดีชนสิบคน ยี่สิบคน ร้อยคน พันคน ยกไว้ก่อน, อาตมภาพจะถวายคำตอบที่ชักถามแต่บรมบพิตร โดยปริยายไหน?"

ร. "นิมนต์พระผู้เป็นเจ้าของเจ้ากล่าวปริยายนั้นเถิด."

ธ. "ขอถวายพระพร ถ้าเช่นนั้น อาตมภาพจักทูลแต่บรมบพิตร, คฤหบดีชนกระทำให้แจ้งซึ่งนิพพานนั้นร้อยละ พันคนบ้าง แสนคนบ้าง โกฏิคนบ้าง ร้อยโกฏิคนบ้าง พันโกฏิคนบ้าง แสนโกฏิคนบ้าง. ในเมื่อมีบุคคลผู้ถึงพร้อมซึ่งนิพพาน การพูดถึงข้อปฏิบัติทั้งหลายของผู้กระทำให้แจ้งนิพพานซึ่งอาศัยกุติงคคุณอันประเสริฐ อันเป็นสัลเลขปฏิบัติอาจารย์ ปฏิบัติในพระพุทธพจน์ มีองค์เก้าทั้งปวง ย่อมประชุมลงในกุติงคคุณนี้, เปรียบเหมือนน้ำที่ตกลงในที่ลุ่มที่ดอนที่เสมอและไม่เสมอ น้ำนั้นทั้งหลาย ย่อมไหลแต่ที่ทั้งหลายนั้นไปประชุมลงในทะเล ฉะนั้น. แม้การแสดงเหตุตามความฉลาดรู้ของอาตมภาพ ก็ประชุมลงในกุติงคคุณนี้, เพราะเหตุนี้ กุติงคคุณนี้จักเป็นของมีประโยชน์ที่จำแนกไว้ดีแล้ว จักเป็นของวิจิตรบริบูรณ์ที่นำมาพร้อมแล้ว, เปรียบเหมือนครูเลขผู้ฉลาดสอนศิษย์ ตั้งจำนวนเลขรายย่อยไว้แล้วผสมรวมให้ครบ ด้วยการแสดงเหตุตามความฉลาดรู้ของตน, จำนวนเลขนั้นจักเป็นของครบบริบูรณ์ไม่บกพร่องฉะนั้น."

ขอถวายพระพร ในพระนครสวรรค์มี อุบาสกอุบาสิกาผู้เป็นอริยสาวกแห่งพระผู้มีพระภาคเจ้า ประมาณห้าโกฏิ ได้ตั้งอยู่ในพระอนาคามีผลประมาณสามแสนห้าหมื่นเจ็ดพันคน, ชนเหล่านั้น ทั้งหลายล้วนเป็นคฤหัสถ์ ไม่ใช่บรรพชิต, ยังอีก สัตว์ทั้งหลายยี่สิบโกฏิ ได้ตรัสรู้ เพราะยมกปาฏิหาริย์ที่ โคนไม้คันทามพพฤกษ์ ณ พระนครสวรรค์นั้น. เทพดาทั้งหลายเหลือที่จะนับได้ตรัสรู้ เพราะมหา ราหูโลวาทสูตร มังคลสูตร สมจิตตปริยายสูตร ปราภวสูตร ปุราเภทสูตร กลหิวาทสูตร จุฬพยุหสูตร มหาพยุหสูตร ตูรภูทสูตร และสารีปุตตสูตร. อุบาสก อุบาสิกาผู้เป็นอริยสาวกแห่งพระผู้มีพระภาคเจ้า ประมาณสามแสนห้าหมื่นอยู่ในพระนครราชคฤห, มนุษย์ทั้งหลายเก้าสิบโกฏิ ได้สำเร็จมรรคผลใน สมัยเป็นที่ทรมานช้างประเสริฐชื่อ ธนบาล ณ พระนครราชคฤหนั้น, มนุษย์ทั้งหลายสิบสี่โกฏิ ได้สำเร็จ มรรคผลในปารายนสมาคม ณ ปาสาณกเจดีย์, เทพดาทั้งหลายแปดสิบโกฏิ ได้สำเร็จมรรคผล ณ ถ้ำ ชื่ออินทสาลคูลา, พรหมทั้งหลายสิบแปดโกฏิและเทพดาทั้งหลายไม่มีประมาณ ได้บรรลุมรรคผล เพราะประณมเทศนา ณ ปาอิสิปตนะมฤคทายวัน ใกล้กรุงพาราณสี, เทพดาทั้งหลายแปดสิบโกฏิได้ บรรลุมรรคผล เพราะอภิธรรมเทศนา ณ บัณฑุกัมพลศิลาในดาวดึงส์พิภพ, มนุษย์และเทพดาทั้งหลาย ผู้เลื่อมใสสามสิบโกฏิ ได้บรรลุธรรมวิเศษ เพราะโลกวิจรณปาฏิหาริย์ ณ ประตูลังกัสสนครในสมัยเป็น ที่ลงจากเทวโลก. เทพดาทั้งหลายเหลือประมาณ ได้บรรลุธรรมวิเศษ เพราะพุทธวงส์เทศนา และมหา สมัยสุดตเทศนา ณ นิโครธาราม ใกล้กรุงกบิลพัสดุ์แดนสักกชนบท. มนุษย์แปดหมื่นสี่พัน ได้บรรลุ อริยมรรคอริยผล ในที่สมาคมแห่งนายสุมนมาลาการ ในที่สมาคมแห่งครหทินน์ ในที่สมาคมแห่ง อานันทเศรษฐี ในที่สมาคมแห่งขัมพุกาชีวก ในที่สมาคมแห่งมณฑุกเทพบุตร ในที่สมาคมแห่งมัญญู กุณฑลเทวบุตรในที่สมาคมแห่งนางสุลसानครโสภินี ในที่สมาคมแห่งนางสิริมานครโสภินี ในที่ สมาคมแห่งธิดาช่างหูก ในที่สมาคมแห่งนางจุฬสุภัททา ในที่สมาคมเป็นที่แสดงสุสานะแก่สาเกต พราหมณ์ ในที่สมาคมแห่งสุนาปรันตกะ ในที่สมาคมแห่งสักกปัญหา ในที่สมาคมแห่งติโรกูชกัณฑ์ ในที่สมาคมแห่งรัตนสูตร.

ขอถวายพระพร พระผู้มีพระภาคเจ้ายังดำรงพระชนม์อยู่ในโลกตราบไต่ พระผู้มีพระภาคเจ้า เสด็จสำราญพระอริยาบถอยู่ในสถานที่ใด ๆ ณ มหาชนบททั้งหลายสิบหก ณ มณฑลทั้งหลายสาม เทพดามนุษย์ทั้งหลายสองคนบ้าง สามคนบ้าง สี่คนบ้าง ห้าคนบ้าง ร้อยคนบ้าง พันคนบ้าง แสนคน บ้าง ได้กระทำให้แจ้งนิพพานโดยชุกชุมในสถานนั้น ตราบนั้น. เทพดาเหล่านั้นล้วนเป็นคฤหัสถ์ทั้งนั้น หาใช่บรรพชิตไม่. เทพดาประมาณแสนโกฏิเป็นอเนกเหล่านี้ด้วย เหล่าอื่นด้วย ล้วนเป็นกามภิกษุอยู่ ครอบครองเคหสถาน ได้กระทำให้แจ้งพระนิพพานอันสงบ เป็นประโยชน์สูงสุด."

ร. "พระผู้เป็นเจ้านาคเสน ถ้าว่าคฤหัสถ์ทั้งหลายกระทำให้แจ้งนิพพานได้, ชูดงคุณทั้งหลาย จะให้ประโยชน์อะไรสำเร็จ; ด้วยเหตุนี้คุณทั้งหลายเป็นของหาได้กระทำกิจไม่. พระผู้เป็นเจ้า

นาคเสน ถ้าว่าเว้นมนต์และโอสถ โรคย่อมระงับได้, จะต้องการอะไรด้วยการกระทำร่างกายให้ทุพพลภาพ มีอันสำรอกและถ่ายเป็นต้น, ถ้าว่าข่มศัตรูตอบด้วยกำมือได้, จะต้องการอะไรด้วยดาบหอกศรธนู เกาทัณฑ์และไม้ค้อนทั้งหลาย; ถ้าว่าเถาวัลย์และกิ่งไม้เป็นตาศตโพรงหนาม เป็นเครื่องเหนี่ยวขึ้น ต้นไม้ได้, จะต้องการอะไรด้วยการแสวงหาพะองที่ยาวมันคง; ถ้าว่าการนอนบนแผ่นดินเป็นของเสมอที่นอนตามปกติเดิมได้, จะต้องการอะไรด้วยการแสวงหาที่นอนประกอบด้วยสิริใหญ่ ๆ เป็นที่สัมผัสเป็นสุข; ถ้าว่าคนเดียวเป็นผู้สามารถเดินข้ามที่กั้นดาร์ประกอบด้วยความรังเกียจมีภัย เป็นที่ไม่เสมอได้, จะต้องการอะไรด้วยการเตรียมผูกสอดศัสตราวุธและแสวงหาเพื่อนมาก ๆ; ถ้าว่าสามารถจะข้ามแม่น้ำและทะเลสาบด้วยกำลังแขนได้, จะต้องการอะไรด้วยสะพานมันคงและเรือ; ถ้าว่ากระทำอาหารและเครื่องนุ่งห่มด้วยของมีแห่งตนเองเพียงพอ, จะต้องการอะไรด้วยการคบหาคนอื่นและเจรจาเป็นที่รักและวิ่งไปข้างหลังข้างหน้า; ถ้าว่าได้น้ำในบ่อสระแล้ว, จะต้องการอะไรด้วยการขุดบ่ออีก ฉนใด, ถ้าว่าคฤหัสถ์ภิกษุโกศิบุคคล กระทำให้อัจฉนิพพานได้, จะต้องการอะไรด้วยการสมาทานอุตถคุณอันประเสริฐอันนั้นเล่า."

ถ. "ขอถวายพระพร ก็คุณแห่งอุตถคุณทั้งหลายยี่สิบแปดเหล่านี้เป็นคุณมีความเป็นของเป็นจริงอย่างไร ซึ่งพระพุทธเจ้าทั้งปวงรักใคร่ปรารถนา; คุณแห่งอุตถคุณทั้งหลายยี่สิบแปดเป็นไหน? คือ อุตถคุณในศาสนานี้

- (๑) เป็นของมีอาชีวะบริสุทธิ์.
- (๒) เป็นของมีความสุขเป็นผล.
- (๓) เป็นของไม่มีโทษ.
- (๔) เป็นของไม่ยั้งผู้อื่นให้ลำบาก.
- (๕) เป็นของไม่มีภัย.
- (๖) เป็นของไม่เบียดเบียนพร้อม.
- (๗) เป็นของมีความเจริญส่วนตัว.
- (๘) เป็นของหาความเสียมิได้.
- (๙) เป็นเครื่องรักษาทั่ว.
- (๑๐) เป็นเครื่องรักษาทั่ว.
- (๑๑) เป็นของให้ผลที่ปรารถนา.
- (๑๒) เป็นเครื่องทรมานของสัตว์ทั้งปวง.
- (๑๓) เป็นของเกื้อกูลแก่ความระวาง.
- (๑๔) เป็นของสมควร.

(๑๕) เป็นของไม่อาศัยตัณหา มานะ ทิฏฐิ.

(๑๖) เป็นเครื่องพันพิเศษ.

(๑๗) เป็นเครื่องสิ้นไปแห่งราคะ.

(๑๘) เป็นเครื่องสิ้นไปแห่งโทสะ.

(๑๙) เป็นเครื่องสิ้นไปแห่งโมหะ.

(๒๐) เป็นเครื่องละมานะ.

(๒๑) เป็นเครื่องตัดความตริกข์ชั่วเสีย.

(๒๒) เป็นเครื่องข้ามความสงสัย.

(๒๓) เป็นเครื่องกำจัดความเกียจคร้านเสีย.

(๒๔) เป็นเครื่องละความไม่ยินดี.

(๒๕) เป็นเครื่องทนทานต่อกิเลส.

(๒๖) เป็นของซึ่งไม่ได้.

(๒๗) เป็นของไม่มีประมาณ.

(๒๘) เป็นเครื่องถึงธรรมที่สิ้นไปแห่งสรรพทุกข์.

คุณแห่งจุดศรัทธาทั้งหลาย ยี่สิบแปดเหล่านี้แล เป็นคุณมีความเป็นของเป็นจริงอย่างไร ซึ่งพระพุทธเจ้าทั้งปวงรักใคร่ปรารถนา.

ขอถวายพระพร บุคคลเหล่าใด ส่องเสพจุดศรัทธาทั้งหลายโดยชอบ บุคคลเหล่านั้น เป็นผู้บริบูรณ์ด้วยคุณทั้งหลาย ยี่สิบแปดประการ; คุณยี่สิบแปดประการเป็นไหน? คือ:-

(๑) อาจารย์ของบุคคลเหล่านั้น เป็นของบริสุทธิ์ดี.

(๒) ปฏิปทาของบุคคลเหล่านั้น เป็นของเต็มด้วยดี.

(๓) สิ่งที่เป็นไปทางกาย และสิ่งที่เป็นไปทางวาจา เป็นของอนบุคคลเหล่านั้น รักษาดีแล้ว.

(๔) มโนสมาจารของบุคคลเหล่านั้น บริสุทธิ์ดี.

(๕) ความเพียรเป็นของอันบุคคลเหล่านั้น ประคองไว้ด้วยดี.

(๖) ความเพียรเป็นของอันบุคคลเหล่านั้น ประคองไว้ด้วยดี.

(๖) ภัยของบุคคลเหล่านั้น ย่อมเข้าไประงับ.

(๗) อุตตานุทิฏฐิของบุคคลเหล่านั้น ไปปราศแล้ว.

(๘) ความอาฆาตเป็นของอันบุคคลเหล่านั้น งดเว้นได้.

(๙) เมตตาเป็นของอันบุคคลเหล่านั้น เข้าไปตั้งไว้แล้ว.

(๑๐) อาหารเป็นของอันบุคคลเหล่านั้น กำหนดรู้แล้ว.

(๑๑)บุคคลนั้นเป็นผู้อันสัตว์ทั้งปวงกระทำความเคารพ.

(๑๒)บุคคลนั้นเป็นผู้รู้ประมาณในโภชนะ.

(๑๓)บุคคลนั้นเป็นผู้ประกอบตามความเป็นผู้ตื่น.

(๑๔)บุคคลนั้นเป็นผู้หาที่อยู่ไม่ได้.

(๑๕)บุคคลนั้นเป็นผู้มีอันอยู่ในที่สำราญเป็นปกติ.

(๑๖)บุคคลนั้นเป็นผู้เกลียดบาป.

(๑๗)บุคคลนั้นเป็นผู้มีความเจียมเป็นที่มายินดี.

(๑๘)บุคคลนั้นเป็นผู้ไม่ประมาทเนื่องนิตย.

บุคคลเหล่านี้ ส่องเสพรุดงคคุณทั้งหลายโดยชอบ บุคคลเหล่านั้นเป็นผู้บริบูรณ์ด้วยคุณทั้งหลายสืบ
แปดประการเหล่านี้แล.

ขอถวายพระพร บุคคลสิบเหล่านี้เป็นผู้ควรสมาทานรุดงคคุณ; คือ:-

(๑) เป็นผู้มีศรัทธา.

(๒) เป็นผู้มีหิริ.

(๓) เป็นผู้มีปัญญา.

(๔) เป็นผู้ไม่ล่อลวง.

(๕) เป็นผู้มีความงามในประโยชน์

(๖) เป็นผู้ไม่มีความโลภ.

(๗) เป็นผู้รักความศึกษา.

(๘) เป็นผู้สมาทานมั่น.

(๙) เป็นผู้ไม่ปกติไม่โพนทะนามาก.

(๑๐) เป็นผู้ไม่เมตตาเป็นธรรมอยู่.

บุคคลสิบเหล่านี้แล เป็นผู้ควรสมาทานรุดงคคุณ.

ขอถวายพระพร คฤหัสถ์กามโกศิบุคคลเหล่านี้ กระทำให้แจ้งซึ่งนิพพาน คฤหัสถ์เหล่านั้น
ล้วนเป็นผู้มีการปฏิบัติในรุดงคศีบสาม อันกระทำแล้ว เป็นผู้ที่มีกรรมเป็นภูมิในรุดงคศีบสามอันกระทำ
แล้วในชาติก่อน ๆ; คฤหัสถ์เหล่านั้น ยังอาจจะและปฏิบัติในรุดงคคุณสิบสามนั้นให้หมดจดแล้ว จึง
กระทำให้แจ้งซึ่งนิพพานในกาลนี้ได้.

ขอถวายพระพร เปรียบเหมือนคนแผลงศรผู้ฉลาด หัดศิษย์ทั้งหลายในชนิดของแล่งศร การขึ้น
คันศร การถือคันศร การบีบไว้ในกำมือ การใช้นิ้วมือ การตั้งเท้า การจับลูกศร การพาดลูกศร การ
เหนี่ยวมา การตรวจ การเล็งที่หมด การแผลงไป ในการยิงหุ่นหญ้าเครื่องกำบัง กองหญ้า กองฟาก

กองดิน โฉ่ เป้า ในศาลาที่ยิ่งแล้ว แสดงการยิงให้เป็นทีโปรดปรานในลักของพระราชแล้ว ย่อมได้รถเทียมอาชาไนย ช้าง ม้า ทรัพย์ควรสงวน เงินและทอง ทาสและทาสี ภริยาบ้านสวย ฉะนั้น. คฤหัสถ์เว้นการส่องเสพถูกต้องทั้งหลายในชาติก่อน ๆ ไม่กระทำให้แจ้งพระอรหัตในชาติหนึ่งแท้, คฤหัสถ์กระทำให้แจ้งซึ่งพระอรหัตก็เพราะความเพียรสูงสุด เพราะการปฏิบัติสูงสุด เพราะอาจระ และกัลยาณมิตรเห็นปานนั้น.

อนึ่ง เปรียบเหมือนหมอบาดแผล ยังอาจารย์ให้ยินดีด้วยทรัพย์หรือด้วยวัตรปฏิบัติแล้ว ศึกษาเนื่อง ๆ ซึ่งการจับศัสตรา เข็วด กรีด พัน ผูก ถอนลูกศรออก ล้างแผลให้แผลแห้ง ทายาบ่อย ๆ ให้อาเจียน ให้ถ่ายและอบเนือง ๆ เป็นผู้มีการศึกษาอันกระทำแล้วมีมืออันกระทำชำนาญแล้วในวิทยาแพทย์ทั้งหลาย จึงเข้าไปใกล้คนไข้ผู้กระสับกระส่ายทั้งหลายเพื่อแก้ไข ฉนใด; คฤหัสถ์ผู้กระทำให้แจ้งซึ่งนิพพาน ล้วนได้ปฏิบัติในรุดงค์คุณสิบสามในชาติก่อน ๆ ยังอาจระและจ้อปฏิบัติในรุดงค์คุณสิบสามนั้นให้หมดจด จึงเป็นผู้กระทำให้แจ้งซึ่งนิพพานในกาลนี้ได้ ฉนนั้นแล. ธรรมมาภิสมัยย่อมไม่มีแก่บุคคลทั้งหลาย ผู้ไม่บริสุทธ์ด้วยรุดงค์คุณทั้งหลาย. เปรียบเหมือนความไม่งอกงามขึ้นแห่งพืชทั้งหลาย เพราะไม่รดน้ำ ฉะนั้น.

อีกอย่างหนึ่ง เปรียบเหมือนความไปสุคติ ย่อมไม่มีแก่ชนทั้งหลาย ผู้ไม่กระทำกุศล ผู้ไม่ประกอบทำกรรมงาม ฉะนั้น.

ขอถวายพระพร รุดงค์คุณเป็นของเสมอด้วยแผ่นดิน ด้วยใจความว่า เป็นที่ตั้งอาศัยแห่งบุคคลผู้ใคร่ความหมดจดพิเศษ.

รุดงค์คุณเป็นของเสมอด้วยน้ำ ด้วยใจความว่า เป็นเครื่องล้างมลทิน คือ กิเลสทั้งปวง แห่งบุคคลผู้ใคร่ความหมดจดพิเศษ.

รุดงค์คุณเป็นของเสมอด้วยยา ด้วยใจความว่า เป็นเครื่องระงับพยาธิ คือ กิเลสทั้งปวง แห่งบุคคลผู้ใคร่ความหมดจดพิเศษ.

รุดงค์คุณเป็นของเสมอด้วยน้ำอมฤต ด้วยใจความว่า เป็นเครื่องให้พิชคือกิเลสหาย แห่งบุคคลผู้ใคร่ความหมดจดพิเศษ.

รุดงค์คุณเป็นของเสมอด้วยนา ด้วยใจความว่า เป็นที่งอกขึ้นแห่งข้าวกล้าคือ สามัญญคุณทั้งปวง แห่งบุคคลผู้ใคร่ความหมดจดพิเศษ.

รุดงค์คุณเป็นของเสมอด้วยของที่กระทำให้นิยดี ด้วยใจความว่า เป็นผู้ให้สมบัติอันประเสริฐทั้งปวง ที่ปรารถนาและอยากได้ แห่งบุคคลผู้ใคร่ความหมดจดพิเศษ.

รุดงค์คุณเป็นของเสมอด้วยเรือ ด้วยใจความว่า เป็นเครื่องไปสู่ฝั่งแห่งห้วงทะเลใหญ่คือสงสารแห่งบุคคลผู้ใคร่ความหมดจดพิเศษ.

คุณคคุณเป็นของเสมอด้วยเครื่องป้องกันความพลาด ด้วยใจความว่า เป็นเครื่องกระทำ ความ
หายใจคล้อง แห่งบุคคลผู้ขาดต่อความชราและมรณะ ผู้ใคร่ความหมดจดพิเศษ.

คุณคคุณเป็นของเสมอด้วยมารดา ด้วยใจความว่า เป็นผู้ให้สรรพสามัญคุณเกิด แห่งบุคคลผู้
ใคร่ความเจริญแห่งกุศล ผู้ใคร่ความหมดจดพิเศษ.

คุณคคุณเป็นของเสมอด้วยมิตร ด้วยใจความว่า เป็นผู้ไม่หลอกลวง ในการแสวงหาสรรพ
สามัญคุณ แห่งบุคคลผู้ใคร่ความหมดจดพิเศษ.

คุณคคุณเป็นของเสมอด้วยดอกบัว ด้วยใจความว่า เป็นของอันมลทิน คือสรรพกิเลสไม่ติดอยู่
ได้ แห่งบุคคลผู้ใคร่ความหมดจดพิเศษ.

คุณคคุณเป็นของเสมอด้วยของหอมอันประเสริฐมีชาติสี่ ด้วยใจความว่า เป็นเครื่องบรรเทา
เสียซึ่งของเหม็นคือกิเลส แห่งบุคคลผู้ใคร่ความหมดจดพิเศษ.

คุณคคุณเป็นของเสมอด้วยภูเขาใหญ่อันประเสริฐ ด้วยใจความว่าเป็นของไม่หวั่นไหวด้วยลม
คือ โลกธรรมทั้งแปด แห่งบุคคลผู้ใคร่ความหมดจดพิเศษ.

คุณคคุณเป็นของเสมอด้วยอากาศ ด้วยใจความว่า เป็นของไม่มีที่ยึดถือในที่ทั้งปวง และเป็น
ของสูงกว้างใหญ่ แห่งบุคคลผู้ใคร่ความหมดจดพิเศษ.

คุณคคุณเป็นของเสมอด้วยแม่น้ำ ด้วยใจความว่า เป็นที่ลอมลทินคือกิเลส แห่งบุคคลผู้ใคร่
ความหมดจดพิเศษ.

คุณคคุณเป็นของเสมอด้วยคนบอกหนทาง ด้วยใจความว่า เป็นเครื่องนำออกจากกันดารคือ
ชาติ และข้าป่าคือกิเลส แห่งบุคคลผู้ใคร่ความหมดจดพิเศษ.

คุณคคุณเป็นของเสมอด้วยพ่อค้าเกวียนใหญ่ ด้วยใจความว่า เป็นผู้ให้ถึงเมือง คือ นิพพาน
ซึ่งเป็นของสูงจากภัยทั้งปวง และเป็นของเกษมไม่มีภัย เป็นของประเสริฐบรร แห่งบุคคลผู้ใคร่ความ
หมดจดพิเศษ.

คุณคคุณเป็นของเสมอด้วยกระจกเช็ดดีไม่ได้มัว ด้วยใจความว่า เป็นเครื่องส่องความเป็นเอง
ของสังขารทั้งหลาย แห่งบุคคลผู้ใคร่ความหมดจดพิเศษ.

คุณคคุณเป็นของเสมอด้วยโล่ ด้วยใจความว่า เป็นเครื่องป้องกันไม้ค้อนและศรหอกคือกิเลส
แห่งบุคคลผู้ใคร่ความหมดจดพิเศษ.

คุณคคุณเป็นของเสมอด้วยร่ม ด้วยใจความว่า เป็นเครื่องกันฝนคือกิเลส และแดดอันร้อนคือ
ไฟสามอย่าง แห่งบุคคลผู้ใคร่ความหมดจดพิเศษ.

คุณคคุณเป็นของเสมอด้วยพระจันทร์ ด้วยใจความว่า เป็นของอันบุคคลผู้ใคร่ความหมดจด
พิเศษอยากได้และปรารถนา.

ถูกต้องคุณเป็นของเสมอด้วยพระอาทิตย์ ด้วยใจความว่า เป็นของให้มืดหมอกคือโมหะหายไป
แห่งบุคคลผู้ใคร่ความหมดจดพิเศษ.

ถูกต้องคุณเป็นของเสมอด้วยสาคร ด้วยใจความว่า เป็นที่ตั้งขึ้นแห่งรัตนะอันประเสริฐคือสามัญ
คุณไม่ใช่อย่างเดียว และด้วยใจความว่า เป็นของจะกำหนดจะนับจะประมาณไม่ได้ แห่งบุคคลผู้ใคร่
ความหมดจดพิเศษ.

ขอถวายพระพร ถูกต้องคุณเป็นของมีอุปการมาก และเป็นของบรรเทาความกระวนกระวาย
ความเร่าร้อนทั้งปวง เป็นของบรรเทาความไม่ยินดี เป็นของบรรเทาภัย เป็นของบรรเทาภพ เป็นของ
บรรเทาภิเลส เป็นของบรรเทามลทิน เป็นของบรรเทาความโศก เป็นของบรรเทาทุกข์ เป็นของบรรเทา
ราคะ เป็นของบรรเทาโทสะ เป็นของบรรเทาโมหะ เป็นของบรรเทามานะ เป็นของบรรเทาทิฏฐิ เป็นของ
บรรเทาสรรพอกุศล. ธรรม เป็นของนำมาซึ่งยศ เป็นของนำมาซึ่งความเกื้อกูล เป็นของนำมาซึ่ง
ความสุข เป็นของกระทำความสำราญ เป็นของกระทำปิติ เป็นของกระทำความเกษมจากโยคะ เป็น
ของไม่มีโทษ เป็นของมีสุขที่ปรารถนาเป็นวิบาก เป็นกองแห่งคุณ เป็นตะล่อมแห่งคุณ เป็นของมีคุณจะ
ประมาณจะนับไม่ได้ เป็นของประเสริฐ เป็นของเลิศแห่งบุคคล ผู้ใคร่ความหมดจดพิเศษ ด้วยประการ
ฉะนี้แล.

ขอถวายพระพร มนุษย์ทั้งหลาย เสพโภชนะด้วยสามารถแห่งความอุปถัมภ์. เสพยาด้วย
สามารถแห่งความเกื้อกูล, เสพมิตรด้วยสามารถแห่งความอุปการ, เสพเรือด้วยสามารถแห่งอันข้าม,
เสพดอกไม้ของหอมด้วยสามารถแห่งกลิ่นดี, เสพคนผู้ป้องกันความขลาดด้วย สามารถแห่งความไม่มี
ภัย, เสพแผ่นดินด้วยสามารถแห่งอันเป็นที่ตั้งอาศัย, เสพอาจารย์ด้วยสามารถแห่งศิลปศาสตร์, เสพ
พระเจ้าแผ่นดินด้วยสามารถแห่งยศ, เสพแก้วมณีด้วยสามารถแห่งอันให้ผลที่อยากได้ฉันใด; พระอริย
เจ้าทั้งหลาย เสพถูกต้องคุณ ด้วยสามารถแห่งอันให้สรรพสามัญคุณ ฉะนั้น.

ขอถวายพระพร อีกประการหนึ่ง น้ำเพื่ออันออกขึ้นแห่งพืช ไฟเพื่ออันเผาสิ่งของ อาหารเพื่ออัน
นำกำลังมา เถาวัลย์เพื่ออันพันผูกศัตรูเพื่ออันตัดฟัน น้ำควรรดื่มเพื่ออันบรรเทาความอยากน้ำ
ชุมทรัพย์เพื่ออันกระทำความหายใจคล่อง เรือเพื่ออันให้ถึงฝั่ง ยาเพื่ออันระงับพยาธิ ยานเพื่ออันไป
สบาย เครื่องป้องกันความขลาดเพื่ออันบรรเทาความกลัว พระเจ้าแผ่นดินเพื่อประโยชน์แก่อันรักษาทั่ว
โลเพื่ออันบังพอนไม้ก้อนดิน ไม้ค้อน ศรและหอก อาจารย์เพื่ออันพำสอน มารดาเพื่ออันเลี้ยง กระจก
เพื่ออันส่องดู เครื่องประดับเพื่ออันงาม ผ้าเพื่ออันปกปิด บันไดเพื่ออันขึ้นไป คันชั่งเพื่ออันชั่งของ มนต์
เพื่ออันร้าย อาวุธ เพื่ออันห้ามความคุกคาม ประทีปเพื่ออันบรรเทาความมืด ลมเพื่ออันยังความร้อน
กระวนกระวายให้ดับหาย ศิลปศาสตร์เพื่ออันสำเร็จการเลี้ยงชีพ ยาดับพิษเพื่ออันรักษาชีวิต บ่อเกิด
เพื่ออันเกิดแห่งรัตนะ รัตนะเพื่ออันประดับ อาชญาเพื่ออันไม่ก้าวล่วง อิศริยะเพื่ออันให้เป็นไปใน

อำนาจ ฉันทะ; ฤๅคงคุณก็เพื่ออันงอกขึ้นแห่งพืช คือ สามัญคุณเพื่ออันเผาเครื่องหม่นหมองคือกิเลส เพื่ออันนำกำลังคือฤทธิ์มา เพื่ออันผูกตีสังวรไว้ เพื่ออันถอนความสงสัยสนเท่ห์ เพื่ออันนำความอยาก น้ำคือตัดมหาเสีย เพื่ออันกระทำความยินดีในภวิสมัย เพื่ออันออกไปจากโสมะสี เพื่ออันระงับพยาธิ คือ กิเลส เพื่ออันได้สุข คือ นิพพาน เพื่ออันบรรเทาภัย คือ ชาติ ชรา พยาธิ มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาสเสีย เพื่ออันรักษาสามัญคุณไว้ เพื่ออันห้ามความตริกชั่วด้วยอำนาจความไม่ยินดี เพื่อ อันตามสอนสามัญประโยชน์ทั้งสิ้น เพื่ออันเลี้ยงสามัญคุณทั้งปวงไว้ เพื่ออันแสดงสมณะวิปัสสนา มรรคผลนิพพาน เพื่ออันโลกสรรเสริญชมเชย และกระทำให้งามมาก ๆ เพื่ออันปิดอบายทั้งปวงเสีย เพื่ออันขึ้นสู่ยอดภูเขาแล้วด้วยหิน คือ สามัญประโยชน์ เพื่ออันวางจิตที่คิดโกงไม่เสมอเสีย เพื่ออัน กระทำการสาธยายธรรมที่ควรเสพและไม่ควรเสพให้สำเร็จประโยชน์ เพื่ออันคุกคามศัตรูตอคือกิเลส ทั้งปวง เพื่ออันกำจัดมืดคืออวิชชา เพื่ออันให้ความกระวนกระวายร้อนพร้อมคือไฟสามอย่างดับ เพื่อ อันให้สมบัติอันละเอียดสุขุมสำเร็จ เพื่ออันตามรักษาสรรพสามัญคุณทั้งสิ้นไว้ เพื่ออันเกิดขึ้นแห่ง รัตนะอันประเสริฐคือโพชฌงค์ เพื่ออันประดับชนผู้โยคาวจร เพื่ออันไม่ก้าวล่วงสันติสุขอันเป็นอนวัชช สุขอันละเอียดสุขุมเพื่ออันเป็นไปในอำนาจแห่งอริยธรรม คือ สามัญคุณทั้งสิ้น ฉันทะนั้นแล ฤๅคงคุณ อันหนึ่ง ๆ เพื่อความบรรลุคุณเหล่านี้ ด้วยประการฉะนี้.

ขอถวายพระพร ฤๅคงคุณเป็นที่พึงซึ่งไม่ได้ ที่นับไม่ได้ ไม่มีสิ่งไรเสมอ หาสิ่งเปรียบไม่ได้ ไม่มี สิ่งไรจะประเสริฐกว่า เป็นของยิ่ง เป็นของกว้าง เป็นของหนัก เป็นของใหญ่ ด้วยประการฉะนี้.

ขอถวายพระพร บุคคลใด เป็นผู้มีความปรารถนาลามก อันความปรารถนาลามกครอบงำแล้ว เป็นคนโกง เป็นคนโลภเห็นแก่ท้อง อยากรได้ลาภยศสรรเสริญ เป็นผู้ไม่ควรไม่เหมาะ สมทานฤๅคงคุณ , บุคคลนั้น ย่อมถึงอาชญาทวิคุณ ย่อมถึงความชำคุณเสีย คือย่อมได้ความละเอียด ความครหา ความ เยาะเย้ย ความทอดทิ้ง ความไม่อยู่ร่วม ความขับไล่ เป็นไปในทวิกรรมชาตินี้, แม้ในสัมปรายภพย่อม ไหม้ ดุจฟองน้ำ น้ำกลับขึ้นลงขวาง ในที่ล้อมด้วยเปลวไฟอันเร้าร้อนในมหาเวจี ซึ่งประกอบด้วยร้อย โยชน์ สิ้นแสนปฏิปัติอันเดียว, ครั้นพ้นจากนั้นแล้ว เป็นผู้มั่งคั่งพยาน้อยใหญ่ผอมหยาบดำ มี ศีรษะเป็นโผลงดุจสุนัขศีรษะพอง หิวอยากน้ำ มีวรรณแห่งรูปไม่เป็นปกติน่ากลัว มีช่องหูอันทำลาย มี ดวงตาเหลือกขึ้นเหลือกลง มีตัวเป็นแผลไหม้เกรียม มีกายทั้งสิ้นเกลื่อนกล่นไปด้วยหนอน กองไฟลุก โพล่งข้างในดุจลูกโผลงในช่องลม หาผู้ป้องกันมิได้ หาที่พึ่งมิได้ คร่ำครวญร้องไห้ ร้องเพื่อให้อารุญ เป็นสมณมหานิชามมัตถิกเปรต เทียวร้องแสดงความลำบากอยู่ที่แผ่นดิน. เปรียบเหมือนบุคคลผู้ใด ผู้หนึ่งไม่ควรไม่เหมาะ เป็นคนมีชาติต่ำช้า ย่อมอภิเษกด้วยชัตติยาภิเษก, บุคคลนั้นย่อมได้กรรมกรรมมี ตัดมือตัดเท้าเป็นต้น, เพราะเหตุอะไร? เพราะเป็นผู้ไม่ควรไม่เหมาะ มีชาติต่ำช้า ตั้งตนไว้ในความเป็น อิศระอันใหญ่ ฉะนั้น.

ขอถวายพระพร ก็บุคคลใด เป็นผู้ควร เหมาะ เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีจิตสงบ ไม่คลุกคลีด้วยหมู่ มีความเพียรปรารถนาแล้ว ยอบตน ไม่โอ้อวด ไม่หลอกลวง ไม่เห็นแก่ท้อง ไม่มุ่งลาภยศความสรรเสริญเป็นผู้มีศรัทธาบวชด้วยศรัทธา ออกจากชราและมรณะ สมทาน ถุดงค์คุณ ด้วยรำถึงว่า 'เราจักยกย่องพระศาสนา' ดังนี้. บุคคลนั้นย่อมควรซึ่งอันบูชาทวิคุณ คือ เป็นผู้เป็นที่รัก เป็นที่ยังใจให้เจริญแห่งเทพดาและมนุษย์ทั้งหลาย และเป็นผู้อันเทพดาและมนุษย์ทั้งหลายปรารถนา, เป็นราวกะดอคมะลิซ้อนและมะลิวัน เป็นที่ปรารถนาของผู้อาบแล้ว ชโลมทาแล้ว เป็นราวกะว่าโกชนะอันประณีตของผู้หิว, เป็นราวกะน้ำครวตีที่เย็นใส มีกลิ่นหอมของผู้อยากดื่ม เป็นราวกะไอสดอันประเสริฐของผู้อันพิษแล่นไปแล้ว เป็นราวกะรดอันอุดมซึ่งเทยม้าอาชาไนยของผู้อยากไปเร็ว เป็นราวกะแก้วมณีซึ่งให้ยินดีของผู้อยากได้ประโยชน์ เป็นราวกะเศวตฉัตรอันขาวไม่หมองมัวของผู้อยากอภิเษก เป็นราวกะความบรรลुพระอรหัตผลของผู้ใคร่ต่อธรรม. สติปัญญาอันดี สัมมัตถานสี่ อธิปไตยสี่ อินทรีย์ห้า พลห้า โพชฌงค์เจ็ด อริยาขรภาวะคิกมรรคแปด ของบุคคลนั้น ย่อมถึงความดีของเจริญบริบูรณ์, บุคคลนั้น ย่อมบรรลุสมณะและวิปัสสนา, การปฏิบัติเพื่ออริยมรรคของผู้คนนั้น ย่อมนุ่มไปรอบ, คุณธรรมทั้งปวงคือสามัญผลสี่ปฏิสัมภิทาสี่ วิชาสาม อภิญาหก สมณธรรมทั้งสิ้น ย่อมเป็นเครื่องประกาศแห่งบุคคลนั้น, บุคคลนั้น ย่อมอภิเษกด้วยเศวตฉัตร คือ วิมุตติ. เปรียบเหมือนราชภัทรวายหาญพร้อมทั้งชาวแคว้นแคว้น ชาวนิคมชาวชนบท ย่อมบำรุงบำเรอพระมหากษัตริย์ผู้ได้มรคาภิเษกแล้ว, และราชบุรุษสามสิบแปด คือ คนพื่อนำ คนรู้มั่งคั่งที่หน้า คนกล่าว ความสวัสดิ์ สมณพราหมณ์หมู่คนเจ้าลัทธิทั้งปวง ย่อมถึงซึ่งซึ่งพระมหากษัตริย์นั้น, พระมหากษัตริย์นั้น เป็นเจ้าของในการทรงว่ากล่าวเนื่อง ๆ ซึ่งทำเรื่อง บ่อเกิดรัตนะ พระนคร สถานที่ตั้งส่วย ราชสมบัติต่าง ๆ ชนผู้แตกร้างกันทั้งปวง ฉะนั้น.

ขอถวายพระพร ท่านผู้ทำให้บริสุทธิ์ด้วยธุดงค์เหล่าใด เข้าไปสู่มหาสมุทร คือ นิพพานแล้ว ย่อมเล่นธรรมมีอย่างมาก, ย่อมใช้สมบัติทั้งแปด คือ รูปสมบัติสี่ อรูปสมบัติสี่ ย่อมถึงซึ่งฤทธิ์มีอย่างต่าง ๆ ทิพยโสตราตุ ประจิตตวิชชา บุพเพนิวาสานุสสติ ทิพยจักขุ และความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งปวง ธุดงค์เหล่านั้น มีสิบสามประการ คือ

- (๑) องค์ของผู้มีอันทรงผ้าบังสุกุลเป็นปกติ.
- (๒) องค์ของผู้มีอันทรงผ้าสามผืนเป็นปกติ.
- (๓) องค์ของผู้มีอันเที่ยวบิณฑบาตเป็นปกติ.
- (๔) องค์ของผู้มีอันเที่ยวบิณฑบาตเป็นไปด้วยความไม่ขาดเป็นปกติ.
- (๕) องค์ของผู้มีอันบริโภคนาในอาสนะเดียวเป็นปกติ.
- (๖) องค์ของผู้มีอันบริโภคนาในบาตรเป็นปกติ.

(๗) องค์ของผู้ห้ามภักตร์ที่นำมาถวายเพื่อภายหลังเป็นปกติ.

(๘) องค์ของผู้มีอันอยู่ในป่าเป็นปกติ.

(๙) องค์ของผู้มีอันอยู่โคนไม้เป็นปกติ.

(๑๐) องค์ของผู้มีอันอยู่ในที่แจ้งเป็นปกติ.

(๑๑) องค์ของผู้มีอันอยู่ในป่าช้าเป็นปกติ.

(๑๒) องค์ของผู้มีอันอยู่ในที่ลาดไ่ว้อย่างไรเป็นปกติ.

(๑๓) องค์ของผู้มีอันนั่งเป็นปกติ.

ท่านผู้มีปัญญา ย่อมได้สามัญคุณทั้งสิ้นด้วยจุดดคุณสิบสามเหล่านี้ ซึ่งท่านได้เสพมากแล้ว เสพเนื่อง ๆ แล้ว สัมผัสแล้ว ประพฤติแล้ว ให้บริบูรณ์แล้วในปางก่อนแล, สมบัติเป็นของนำความสุข มาเป็นของประณีตทั้งสิ้น เป็นเครื่องประกาศแห่งท่านนั้น. เปรียบเหมือนนายเรือผู้มีทรัพย์ เสียภาษีที่ ทำเรือด้วยดีแล้ว เข้าไปสู่มหาสมุทร ถึงวังคนคร ตักโกลนคร จินนคร โสวีรนคร สุรัฏฐนคร อลสันทนคร โกลบัญญัตินคร และสุวัณณภูมินคร แล้วไปสู่ประเทศที่เกี่ยวไปด้วยเรือ ประเทศใดประเทศหนึ่งแม้อื่น ฉะนั้น. และเปรียบเหมือนชาวนานำหญ้าและไม้และหิน เป็นโทษในนาออกเสียก่อนแล้ว ไถหว่านแล้ว ยังน้ำให้เข้าไปแล้วเฝ้ารักษาไว้ เป็นผู้มีข้าวเปลือกมากด้วยอันเกี่ยวและนวด, ชนยากจนไม่มีทรัพย์ เป็นผู้ประกาศแห่งชาวนานั้น ฉะนั้น. อนึ่ง เปรียบเหมือนพระมหากษัตริย์ผู้ได้มรรคาภิเชกแล้ว เป็นผู้มี ชาติยิ่ง ย่อมเป็นผู้มีอิสระมีอันให้เป็นไปในอำนาจ เป็นเจ้าของกระทำตามความปรารถนา ในการทรง พราสาทอนชนผู้แตกร้างกัน, แผ่นดินใหญ่ทั้งสิ้น เป็นที่ประกาศแห่งพระมหากษัตริย์นั้น ฉันใด ท่านผู้มี ปัญญา เป็นผู้มีอิสระมีอันให้เป็นไปในอำนาจ เป็นเจ้าของกระทำตามปรารถนา ในพระชินศาสนาอัน ประเสริฐ ด้วยจุดดคุณสิบสามเหล่านี้ที่เสพมากแล้ว เสพเนื่อง ๆ แล้ว สัมผัสให้เต็มรอบแล้วในปาง ก่อน, อนึ่ง สามัญคุณทั้งหลายทั้งสิ้น เป็นเครื่องประกาศแห่งท่านนั้น ฉันนั้นแล.

ขอถวายพระพร พระอุปเสนเถระผู้บุตรวงศ์ตพรหมณมิไชหรือ มิได้เอื้อเพื่ออกติกาแห่งสงฆ์ ในกรุงสาวัตถี ด้วยความเป็นผู้กระทำให้เต็มในจุดดคุณเป็นเครื่องเกลากิเลส พร้อมด้วยบริษัทเข้าไป เฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าผู้ควรทรมานนรชน ผู้ประทับอยู่ในที่เร้น ถวายนมัสการ พระผู้มีพระภาคเจ้าที่ พระบาทด้วยเศียรเกล้า แล้วนั่งในที่ควรส่วนหนึ่ง. พระผู้มีพระภาคเจ้า ทอดพระเนตรบริษัทอันพระ เถระแนะนำดีแล้วนั้น ทรงรำเริงบันเทิง มีพระหฤทัยเบิกบาน ตรัสปราศรัยกับด้วยบริษัทแล้วได้ตรัส พุทธพจน์นี้ ด้วยพระสุรเสียงดุจเสียงพรหม อันไม่ขัดขวางว่า

‘ดูก่อนอุปเสนะ บริษัทของท่านนี้นำมาซึ่งความเลื่อมใส, ท่านแนะนำบริษัทอย่างไร?’

ฝ่ายพระอุปเสนะนั้นเป็นผู้อันพระสัพพัญญุตศพลเทพาติเทพตรัสถามแล้ว ได้กล่าวคำนี้กะ พระผู้มีพระภาคเจ้า ด้วยสามารถแห่งคุณตามที่เป็นที่มีว่า ‘ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ บุคคลผู้ใดผู้หนึ่ง เข้า

มาหาข้าพระองค์ ขอบรรพชาหรือนิสสัย, ข้าพระองค์กลัวอย่างนี้กะบุคคลนั้นว่า 'แน่ผู้มีอายุ เราเป็นผู้มีอันอยู่ในป่าเป็นปกติ มีอันเที่ยววิณชบาตเป็นปกติ มีอันทรงผ้าบังสุกุลเป็นปกติ มีอันทรงไตรจีวรเป็นปกติ; ถ้าว่าแม้ท่านจักเป็นผู้มีอันอยู่ในป่าเป็นปกติ มีอันเที่ยววิณชบาตเป็นปกติ มีอันทรงผ้าบังสุกุลเป็นปกติ มีอันทรงไตรจีวรเป็นปกติเหมือนกันไซ้, เราจักให้ท่านบวช เราจักให้นิสสัยแก่ท่าน' ฉะนี้; ถ้าว่าบุคคลนั้นรับข้าพระองค์แล้ว ยินดีรับนรมย์. ข้าพระองค์จึงให้บุคคลนั้นบวช ให้นิสสัยแก่บุคคลนั้น ถ้าว่าบุคคลนั้น ไม่ยินดีไม่รับนรมย์ข้าพระองค์ก็ไม่ให้บุคคลนั้นบวช ไม่ให้นิสสัยแก่บุคคลนั้น; ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์แนะนำบริษัทอย่างนี้' ดังนี้.

ขอถวายพระพร ท่านผู้มีปัญญา สมทานอุตุงคุณอันประเสริฐ ย่อมเป็นผู้มีอิสระ มีอันให้เป็นไปในอำนาจ เป็นเจ้าของ กระทำตามปรารถนาในพระชินศาสนาอันประเสริฐ, สมบัติทั้งหลายเป็นของละเอียด เป็นของนำความสุขมาทั้งสิ้น ย่อมเป็นเครื่องประกาศแห่งท่านผู้นั้น ด้วยประการฉะนี้.

ขอถวายพระพร ดอกบัวมีชาติอันสูงแต่เดิมเกิดมา เพราะเป็นของเจริญยิ่งและบริสุทธิ์ เป็นของสนิท เป็นของอ่อน เป็นของนำอยากได้ เป็นของมีกลิ่นหอม เป็นที่รัก อันบุคคลปรารถนา มิได้เปื้อนด้วยน้ำตม ประดับด้วยกลีบและเกสรและฝักอันละเอียด อันหมู่ภุมรสังเสพ เนื่องด้วยน้ำอันเย็น ฉนฺได, พระอริยสาวกเข้าถึงพร้อมแล้วด้วยคุณอันประเสริฐสามสิบประการ เพราะอุตุงคุณสามสิบเหล่านี้ที่ท่านเสพมากแล้ว เสพเนื่อง ๆ แล้ว สัมผัสให้เต็มรอบแล้วในกาลก่อนฉนฺนแล. คุณอันประเสริฐสามสิบประการเป็นไฉน? คือ:-

- (๑) เป็นผู้มิจิตประกอบด้วยเมตตาอันสนิทอ่อนละมุน.
- (๒) เป็นผู้มิกิเลสอันหม่ำกำจัดแล้ว.
- (๓) เป็นผู้มีความเยอหยิ่งด้วยอำนาจความถือตัว อันกำจัดให้พินาศแล้ว.
- (๔) เป็นผู้มีความเชื่อไม่หวั่นไหว ตั้งมั่น หาความเคลือบแคลงมิได้.
- (๕) เป็นผู้มิอันได้สมบัติ อันบริบูรณ์เยือกเย็น นำรื่นรมย์ นำอยากได้ อันละเอียดเป็นสุข.
- (๖) เป็นผู้อบรมด้วยของหอมอันสะอาด หาชของหอมอื่นเสมอไม่ได้ อันประเสริฐ คือ ศีล.
- (๗) เป็นผู้เป็นที่รักเป็นที่ให้ใจเอิบอาบ แห่งเทพดาและมนุษย์ทั้งหลาย.
- (๘) เป็นผู้อันพระอริยบุคคลผู้ประเสริฐ มีอาสวะสิ้นแล้วปรารถนาแล้ว.
- (๙) เป็นผู้อันเทพตามนุษย์ทั้งหลายกราบไหว้และบูชา.
- (๑๐) เป็นผู้อันชนผู้บัณฑิตรู้วิเศษชื่นชมสรรเสริญแล้ว.
- (๑๑) เป็นผู้อันโลกไม่ฉาบทาไว้ในโลกนี้และโลกหน้า.
- (๑๒) เป็นผู้มิจิตเห็นภัยแม้ในโทษเล็กน้อย.
- (๑๓) เป็นผู้ยั้งประโยชน์อันประเสริฐคือมรรคและผลให้สำเร็จแก่ชนผู้ต้องการสมบัติ.

- (๑๔) เป็นผู้มีส่วนแห่งปัจจัยลาภอันไพบุลย์ประณีต ที่สัตว์โลกบูชาแล้ว.
- (๑๕) เป็นผู้อยู่ในที่มีไซ้ที่อยู่เป็นหลักแหล่ง.
- (๑๖) เป็นผู้มีความประพฤติประเสริฐเป็นธรรมดาที่อยู่.
- (๑๗) เป็นผู้ที่ตั้งแห่งชาย คือ กิเลสอันรื้อแก้แล้ว.
- (๑๘) เป็นผู้มีความดีผู้กันไว้อันทำลายแล้วหักแล้วตัดเสียแล้ว.
- (๑๙) เป็นผู้มีความดีไม่กำเริบ.
- (๒๐) เป็นผู้ที่มีความดีอันจัดไว้โดยเฉพาะ.
- (๒๑) เป็นผู้มีความดีอันบริโศกสิ่งหาโทษมิได้.
- (๒๒) เป็นผู้พ้นพิเศษแล้วจากคดี.
- (๒๓) เป็นผู้มีความสงัดอันข้ามสิ้นแล้ว.
- (๒๔) เป็นผู้มีความดีอันอาบแล้วด้วยวิมุตติ.
- (๒๕) เป็นผู้มีความดีอันเห็นแล้ว.
- (๒๖) เป็นผู้เข้าถึงแล้วซึ่งเครื่องต่อต้านความขลาด อันไม่หวั่นไหวมั่นคง.
- (๒๗) เป็นผู้มีความดีอันถอนขึ้นแล้ว.
- (๒๘) เป็นผู้ถึงแล้วซึ่งธรรมเป็นที่สิ้นไปแห่งสรรพอาสวะ.
- (๒๙) เป็นผู้มีความดีอันเป็นสุขละเอียดเป็นธรรมดาที่อยู่มาก.
- (๓๐) เป็นผู้เข้าถึงพร้อมสมณคุณทั้งปวงแล้ว.

พระอริยสาวก เป็นผู้เข้าถึงพร้อมแล้วด้วยคุณอันประเสริฐสามสิบประการเหล่านี้.

ขอถวายพระพร พระสารีบุตรเถระมิใช่หรือ เป็นอัครบุรุษในหมื่นโลกธาตุดยัคฆ์แต่พระทศพลผู้บรมโลกาจารย์. แม้พระสารีบุตรเถระนั้น เป็นผู้เกิดในตระกูลพราหมณ์ มีกุศลมูลสร้างสมพร้อมแล้วสิ้นอสงไขยและกัปนับไม่ได้แล้ว ละความยินดีในกามและทรัพย์อันประเสริฐ นับด้วยร้อยมิใช่คนเดียว เป็นของยังใจให้เจริญ บรรพชาในพระชินศาสนาแล้ว ทรมานกายวจีจิตด้วยกฤตคุณสิบสามเหล่านี้มาตามพร้อมแล้วด้วยคุณหาที่สุดมิได้ ได้ยังธรรมจักรให้เป็นไปตามในพระศาสนาอันประเสริฐ แห่งพระผู้มีพระภาคเจ้าผู้โคดมในกาลนี้.

ขอถวายพระพร แม้พระพุทฺธพจน์อันพระผู้มีพระภาคเจ้าผู้เทพาติเทพ ได้ทรงภาสิตไว้ในพระลักษณะอันประเสริฐ คือเอกังกุตรนิกายว่า

‘ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราอย่าอย่าไม่เห็นบุคคลอื่นผู้หนึ่ง ผู้ยังธรรมจักรอันยิ่งที่พระตถาคตให้เป็นไป ให้เป็นไปตามโดยชอบ เหมือนสารีบุตร; เพราะว่า สารีบุตรยังธรรมจักรอันยิ่งที่พระตถาคตให้เป็นไปให้เป็นไปตามโดยชอบ’ ดังนี้.

ร. “พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าคนเสนาบดีแล้ว, นวังคพุทธวณะอันใดอันหนึ่ง ความกระทำโลกุตตระอันใดอันหนึ่ง สมบัติอันไพบูลย์ประเสริฐ คือ ความตรัสรู้อันใดอันหนึ่ง, คุณชาติมีนวังคพุทธวณะเป็นต้นนั้นทั้งหมดเป็นของถึงแล้วซึ่งอันประชุมลงในรุดงคคุณสืบสามประการ.”

เมณฑกปัญหา จบ.